

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
na dvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

Liet izhaja vsak dan razun nedelj in praznikov ob 4. uri popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uvažujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravništvo:
Schillerjeva cesta št. 3.
Naročnina znaša za avstro-
ogrske dežele:
celoletno . . . K 25—
polletno . . . K 12-50
četrtletno . . . K 6-30
mesečno . . . K 2-10
Za Nemčijo:
celoletno . . . K 28—
za vse druge de-
zele i. Ameriko K 30—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za oglase (inzerate) se
plačuje od čveterostopne
petit vrste po 12 h, za
večkratn natis primeren
popust.
Posamezna št. stane 10 h.

Štev. 142.

Telefonska številka 65.

Celje, v petek, dne 25. junija 1909.

Cekovni račun 48.817.

Leto I.

Razpust državnega zbora!

Ljubljanski „Slovenec“ je priobčil v terek na uvodnem mestu „iz Maribora“ slavospev poslancem „Slovenskega kluba“. Občuduje njih disciplino in slog — le o praktičnih uspehih te discipline in sloge ne govori. To tudi pri zvezarskih poslancih ni potrebno! Saj imajo na stotine teličev po deželi na razpolago, ki verujejo na komando v njih „koristno“ in „plodonosno“ delo. Pač pa je nekaj drugega nam štajerskim Slovincem sedaj neobhodno treba! „Slovenec“ naročeni mariborski slavitelj dr. Benkoviča, dr. Korošca in enakih parlamentarnih korifej pravi, da, ker so pri zadnjih deželnozbornih volitvah različni fajmoštri in kaplani strgali nase malodane vse štajerske deželnozborne mandate, mora sedaj „Slovenski klub“ iz samega rodoljubja in neugasljive ljubezni do slovenskega naroda prisiliti Bienerthovo vlado, da sedanji državni zbor razpusti. Sede namreč v njem tudi taki slovenski poslanci iz Štajerskega, ki ne prisegajo na precejeno politično modrost mariborskega častihlepnega duhovništva. Jeden je baje celo velik v spletkah proti „Slovenskemu klubu“. Ako je to res, opravlja samo Bogu dopadljivo delo. Saj je dejal (po duhovitem Macharjevem podlistku) o Binkošnih nadškof Bauer v Olomucu duhovnikom, naj se umaknejo iz političnega življenja in naj doma žive pošteno v duhu Kristovem. Ali ni to narobe historija o Sodomi in Gomori? Sodomi bi bil gospod Bog prizaneel, ako bi bilo v njej vsaj sedem pravičnih — „Slovenec“ katoliški dopisnik pa zahteva, naj Bienerth razpusti parlament, ker sedi v njem jeden, ki je velik intrigant proti častivrednemu „Slovenskemu klubu“. Po tem lahke sodite, o bogoljubni bralci „Slovenčevi“, kako zelo smo napredovali v moralnem oziru v primeri z izvoljenim narodom v starem testamentu! Pa ne samo v moralnem, tudi v političnem oziru. Pomislimo samo: „Slovenski klub“, ki bije brez primere ju-

naški boj, „odločen in brezobziren boj“, proti vladi, „ki ne zasluži nikake obzirnosti“, noče vreči Bienerthove vlade, ki je baje Slovincem tako sovražna in krivična, o ne, on hoče, da ta Bienerthova vlada razpusti parlament. Vsakdo, ki je še toliko naiven, da je v današnjih časih nekoliko pošten, bi pričakoval, da bode vsemogočni in tako izborni dresirani „Slovenski klub“ poslal to grdo vlado, odkoder je prišla in jo nadomestil z drugo. Pa tak mož bi se motil! „Slovenski klub“ mora voditi realno politiko, in ta narekuje z železno doslednostjo, da mora delati „Slovenski klub“ na razpust državnega zbora in na nove volitve, ki bodo osrečile naš ubogi južnoštajerski narod in dopolnile „restauratio in Christo“. Torej parlament naj gre, Bienerth pa naj ostane s Hochenburgerjem in Stürgkhom vred in pomaga gg. fajmoštom in kaplanom pobasati v svojo široko malho vse spodnjestajerske deželnozborne mandate. Ako si omejnjeni konsorcij zopet dovoli kakšno pomnoženje nemške narodne posesti na naše stroške — kaj zato? Saj zadostuje malo krika v zbornici in verni backi so potolaženi, Šusteršič pa celo lahko postane vendar koncev koncev „regierungsfähig“ in ne bode Stürgkh samo stiskal rok kakor Hribar, temveč bode celo z njim vladal našo lépo Avstrijo v strahu božjem in nemškem. Gg. kaplani in fajmoštri pa morajo po svojem poklicu itak ljubiti nemške kristjane kot svoje brate. Sterijo vsaj to po mestih zelo izdatno in se torej v znamenju te ljubezni ne smejo niti razburjati, ako se nemški bratje spozabijo pri takih posvetnih malenkostih kakor so narodni in gospodarski boji. Tako si predstavljajo naši štajerski zvezarji realno slovensko politiko „Slovenskega kluba“. Samo žal, da šteje državni zbor poleg „Slov. kluba“ še samo 499 poslancev!

Naročajte „Nar. Dnevnik“!
Kjer eden ne zmore naročnine,
naj si ga naroči več skupaj!

Politična kronika.

a Seja 24. t. m. Na dnevnem redn je četrta skupina državnega proračuna. Poslanec Krek govori o italjanskem vseučiliškem vprašanju ter pravi, da bodo tudi Slovenci dovolili ital. pravniško fakulteto samo, ako se postavi h kratu na dnevni red tudi ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Kritikuje nadalje ustanovitev tretjega šolskega nadzornika za Kranjsko in zakotno podeljevanje jezikovnih pravic nekaterim narodnostim, kar upliva demoralizirajoče na notranjo politiko in je nečastno za državo. Jezikovno vprašanje mora biti rešeno na temelju zakona in ne sme biti zlorabljeno kot predmet politične barantije. Obraca se nadalje proti fin. ministru Bilinjskemu in njegovemu postopanju v vprašanju ogrske agrarne banke za Bosno in Hercegovino. Pravi nadalje, da je vsa njegova finančna politika taka, da bode prinesla koristi samo Ogrski. Končno zahteva, naj se fin. ministru odtrga 5000 K. od njegove plače, ker je poklical svojega osebnega žurnalista v fin. ministerstvo, kjer nadaljuje svoje žurnalističko delovanje na osebno korist Bilinjskega, za kar pa dobiva plačo iz državne blagajne, vse to pa na povelje in po naredbi — finančnega ministra. — Fin. minister pravi, da ni še imel prilike utemeljiti svoj finančni načrt. Pravi, da, ako parlament v sedanjem zasedanju ne sprejme njegovih davčnih predlog, bode moral na jesen o njih razpravljati, zle posledice se bodo pa kmalu pokazale, ker bodo morali deželni zbori sklepati o tem še predno bodo imeli sklep državnega zbora pred seboj. Končno pravi, da se bode v nekoliko mesecih skazalo, da nikakor ni sovražen bosanskim kmetom. Vprašanje o kmetiski odvezi ostane in suspenso dokler bo bosanski deželni zbor storil v tem obziru svoj sklep — potem se bode videlo, da je bilo njegovo postopanje v tem vprašanju korektno. Kar je govoril o davkih na pivo in žganje in drugih finančnih načrtih je silno

ubožno in malenkostno, sama igra z besedami. Sicer je pa bila kritika teh siromašnih in duhapraznih davčnih načrtov od strani raznih poslancev zelo ubožna, rekel bi Bilinjskega veleumu kongenijalna. Posl. Liebermann (soc. dem.) kritikuje gospodarski položaj države in graja našo vnanjo politiko, ki je še vedno popolnoma aristokratska. Razmere so take, da je izrek: Bog ohrani cesarja, armado in penzioniste, sestradano ljudstvo tega ne more več, popolnoma opravičen. Socijalni demokratje so za zvišanje direktnih davkov in za znižanje užitnin ter bodo nadaljevali boj proti izsesavanju mas. Posl. Bentel (soc. dem.) zahteva odpravo male loterije, ki je prava sramota avstr. države. Z obzirom na to, da se masam nalagajo tako ogromna bremena, zahtevamo, da se izvede socijalno zavarovanje. Govorilo je še več govornikov, seja je bila pretrgana malo pred 10. uro zvečer.

o Nemška olka. V proračunskem odseku je posl. Malik zaklical poslancu Hribarju: **Sie Hundsfoff**, češke profesorje je pa imenoval **Lumpen und Gauer!** Malik je tipičen reprezentant nemškega politika v Avstriji, Nemci zahtevajo kulturno in politično vodstvo v Avstriji. Politično vodstvo izvršujejo s pomočjo ministerstva Bienerth-Hochenburger-Schreinerjevega. Heil!

o Slovanska jednota je v svoji zadnji seji sklenila, da smatra z rešitvijo državnega proračuna delovni program parlamenta za letno zasedanje za zvršen. Korresp. Centrum pravi, da ni upanja, da bi v tem zasedanju prišla še kaka vladna predloga na dnevni red. Agrarci v Slov. jednoti so nad drugimi zmagali, proglasili so pooblastilni zakon za politicum in ne bodo dovolili, da bi se o njem razpravljalo. „Fremdenblatt“ se čudi temu postopanju, da slovanske stranke ovirajo ureditev gospodarskih odnošajev s slovanskimi državami na Balkanu, čeprav je to ne samo iz gospodarskih ampak tudi iz političnih obzirov potrebno.

o V delegacije ne bode izvoljen to pot noben Slovenec iz Štajerskega!

LISTEK.

Fran Gril †.

(Nekdanjemu sošolcu — Mirko V. Brezovnik.)
Umreti, bratje, težko ni,
pastiti nade — to boli . . .

Ko vlije rožna Vesna drevesom življenja sok v otrpla debela, popadajo raz veje zadnji suhi, mrtvi listi prejšnjega leta. Kljubovali so ledenim zimskim burjam, enozvočno so šušтели, ko so hitele skozi golo vejevje — pomladanski vetrič, ki se je nalahko zazibal čez vrtove, polja in travnike, jih je brez težave odtrgal; popadali so na zemljo, da preminejo docela . . .

„Pomlad bo prišla“, je pisal, „in z njo novo življenje v me.“

Prišla je pomlad in z njenim prihodom je šel pod grudo, dasiravno je prebil zimo.

Hadobna smrt! Dopusti siromaku, da upa in se veseli Vesne velikega prihoda, da si pogleda zadnjič nje pestrobajno deviško obleko, da se zbudi v njem veliko hrepenenje po življenju, po daleč tam v daljavi plavajočimi cilji . . . Za hrbtom pa mu stoji smrt z zlobnim nasmehom na čeljustih, držeč mrtvaško uro v koščeni roki . . . Še trenutek — zadnji prodec pada in — preminul je . . . In v divji gonji hiti dalje, do drugega hrepenenega, sanjajočega . . .

O Grilovem značaju, njegovih zmožnostih in njegovi žilavi vztrajnosti ter marljivosti bi se dalo napisati mnogo. A na kratko lahko rečem: bil je med nami najboljši.

Psihologičen pojav je, ki ga lahko opažamo pri vseh na pljučih bolnih, da radi sanjajo, da so sentimentalni. —

Njemu ni bilo za družbo. S knjigo v roki je hodil sam za se, če sem ga kaj vprašal, me je pogledal s pametnimi, lepimi očmi, odgovoril na kratko in hodil dalje enakomerno semintja, zaptopljen v knjigo. Od prve do osme šole je imel v spričevalu same odlične.

So ljudje, ki mislijo, da kvalificira red duševno kapaciteto človeka. Vsede se kdo in študira lekcijo za lekcijo in slednjič dobi štreber v spričevalu odlično in nosi pokonci glavo, dasi ima v glavi samo na pamet naučene stavke in ni zmožen samostojno misliti, prevdarjati.

Gril je bil drugačen. On se ni acil za red, temveč iz čistega poželenja, da bi kaj vedel in znal. Karkoli si ga vprašal, on ti ni ostal odgovora dolžan.

Občna, temeljita izobrazba je bil njegov ideal — a njegovo telo je bilo preslabo, da bi bilo vzdržalo te na-

porne študije. Ko bi naj bil začel črpati bogate zaklade, ki jih nudi akademija, je utrujen legel, k njemu je stopila smrt — pogledala ga je in on jo je razumel. Šel je z njo in zapustil svoje ideale . . .

Starodavni zvonik cerkve v Rušah je s svojim jednozvočnim zvenenjem spremljal spreved. Teško je padal udarec za udarcem in napolnil naša srca z žalostjo. Zarohnel bi človek nad usodo, ki trga hladnokrvno najboljše talente iz naše sredine, stisnil bi grozečo pest — prokrel bi njeno početje . . . Onemogel človek. —

Grob, ki spi v njem, je zaprt za vedno in obsojen k vednemu molku. —

A njegovemu spominu med nekdanjimi njegovimi sošolci ne bode ne mej in ne ovir in ne konca in ne smrti in ne groba — — —

Goriškega in Trsta, pač pa eden iz Istre.

O Ogrska kriza. Stranka neodvisnosti se boji ne samo, da ne pride sama na vlado, ampak da sploh ne dobi vlade v roke, zato se oglašajo sedaj razni listi in veljaki, kateri zagovarjajo idejo, naj bi se koaliciji podaljšalo vsaj tako dolgo življenje, da izvede volilno reformo. Proti temu je Justhova frakcija stranke neodvisnosti. Justh pravi, da si bode prizadeval napraviti konec klerikalnemu uplivu na notranjo politiko.

O Turčija. Kretska vprašanje je stopilo v kritičen stadij; turški vojni minister je izdal povelje, naj se mobilizira 20 tisoč rezervistov. Grška vlada je s svoje strani vzela v svojo roko organizacije grških band v Macedoniji na ta način, da je vsem grškim konzulatom dodala po enega častnika, kateri bode bande organiziral in vodil. Grške bande v Macedoniji se silno množe in Grki upajo, da bodo v kratkem povzročili v tej deželi tako anarhijo, da bode imela turška armada dovolj posla s pomirjenjem Macedonije in da bode vsled tega Grška lažje operirala na Kreti.

Dnevna kronika.

a „Socijalist“ razžaljenje? Okrajno sodišče v Kranjski gori je obsodilo nekega delavca radi tega, ker je nekemu rekel, da je „socijalist“. Doslej smo mislili, da je kaj takega mogoče samo na Pruskem.

O Demonstracije proti kardinalu Pužni. Dne 22. t. m. se je vršil v Krakovu dijaški shod, na katerem je poljsko dijaštvo protestiralo proti nadškofu Pužni, kateri je prepovedal, da bi se prepeljale kosti pesnika Slowackega iz Pariza v krakovski kraljevi grad Wawel, kjer leže pokopani skoro vsi veliki možje poljskega naroda. Shod je bil buren protest proti tej prepovedi. Po shodu so hoteli iti dijaki v četah pred kardinalovo palačo, policija pa jih je poskusila razgnati in ko so se upirali, je potegnila sablje ter jih je mnogo ranila.

v Pregarjanje Rumuncev na Ogrskem. Naučni minister grof Apponyi je prepovedal rumunskim visokošolcem, udeležbo na dijaškem kongresu v Jas-syju in posejanje ferijalnih poučnih tečajev v Bukareštu.

v Bosanska ustava. Skupno finančno ministerstvo je razdelilo med nekatere politike načrt osnove bosensko-hercegovinske ustave na proučevanje. Ko pridejo ti načrti z opazkami dotičnih politikov nazaj, se sestane v ministerstvu posebna komisija, ki bo te opazke proučila in po možnosti tudi uvaževala. Nato se predloži ta z konska predloga avstrijskemu in ogrskemu parlamentu.

v Ruska vlada proti poljskemu narodnemu davku. Poljaki so po vzoru Nemcev začeli zbirati „Grunvaldski dar“, dvamilijonski sklad za poljske šole v narodno izpostavljenih krajih. Uradni varšavski „Dnevnik“ prinaša sedaj opomin, naj poljski časniki ne prinašajo več člankov in pozivov, da se tudi na ruskem Poljskem nabira v to svrhu, ker vlada ni dovolila tega nabiranja in bo imeo ostro posledice za one, ki nabirajo denar v to svrhu. Ta proglas je tudi afiširan. Na Ruskem je torej človek še lahko kaznovan, če daruje kaj v dober namen.

v Premembe pri hrvaški vladi. „Obzor“ poroča, da se je zadnji ministerski svet bavil z umirovljenjem oddelnega predstojnika pl. Czernkoviča in je odobrena popolna pokojnina. Zajedno se je tudi bavil z imenovanjem pl. Čuvaja oddelnim predstojnikom za notranje posle. Premembe bodo kmalu

objavljene v uradnih listih. Lepa hrvaška avtonomija, ko ministerski svet razpravlja o pokojnini jednega avtonomnega uradnika pod vlado „najbolj hrvaškega“ bana.

v Krščanski socijalci licitirajo nemško domovino. Neki Heunau, ki se sklicuje na krščansko-socijalnega princa Liechtensteina kot avtoriteto, je narisal zemljevid, kako bi naj „trijalizirana“ Avstro-ogrška izgledala: na jugu bi imeli kraljestvo ilirsko obstoječe iz Bosne in Hercegovine, Dalmacije, Hrvatske in Slavonije, Istre, Trsta z okolico, Goriškega, južnega Koroškega in Štajerskega. Ostalo „nemško“ Avstrijo bi tvorilo razun Galicije, Bukovine in Šlezije, kar bi dobili Madžari, 8 in pol milijonov Nemcev, 6 milijonov Čehov 474 tisoč Italjanov 50 tisoč Poljakov in 32 tisoč Slovencev (naseljenih na nemškem Koroškem in Štajerskem), Uboga Heunau in Liechtenstein — sedaj vaju bodeta trgala Linhart in — dr. Ballogh!

v Interpelacija poslanca Ivana Hribarja in tovarišev v zadevi konfiskacije brošurice „Slovenska visoka šola v Ljubljani“. C. kr. državno pravdnitvo v Ljubljani je zaplenilo ter zapečatilo ves stavek tele brošurice: **Slovenska visoka šola v Ljubljani.** Napisal Mirko Černič, visokošolec. Cena 30 vin. Ljubljana 1909. Izdal in založil „Vseučiliški odsek dunajskega dijaštva“. Tisk J. Blasnika nasledništvo. Sledi doslovno cela brošura. Po njenem besedilu se končuje interpelacija sledeče: Ne da se tajiti, da so nekatere besede — da nekateri stavki in odstavki — v predstojeci brošurici ostri; toda po mnenju podpisanih nikakor ne tako ostri, da jih je bilo zapleniti. A denimo, da bi zaplemba posameznih odstavkov brošurice bila opravičena, zato vendar še ni bilo opravičeno zapečatenje celega stavka. Ker je torej to postopanje ckr. državnega pravdnitva v Ljubljani smatrati za samovoljno utesnjevanje tiskovne svobode, vprašajo podpisani Njegovo Prezvišnost gospoda pravosodnega ministra: 1. Jeli mu znan slučaj konfiskacije brošurice „Slovenska visoka šola v Ljubljani“? 2. Če mu ni znan, ali je voljan dati se poučiti o njem in potem zaukazati, da se v bodoče upelje pri konfiskacijah milejše postopanje, zlasti glede sestavkov in odstavkov, za katerih zaplemba ni v objektivnem oziru nikakega povoda? Slede podpisi. Na Dunaju, 14. junija 1909. S tem je brošura imunizirana in izide v kratkem v novi izdaji.

Dopisi.

v Od Sotle. Od Huma je krasen razgled na trg Rogatec z belimi hišami, ki leži med petimi visokimi hribi kakor med rogovi, od tod menda ime Rogatec. Človek bi mislil, da je tukaj zelo prijetno življenje, pa za Slovence žalibog ne, ker smatrajo nekateri Rogatecani ta tla kot „deutscher Boden“. Učitelj Ferner, en venbacitelj Slovencev, je sicer moral zapustiti Rogatec, a zapustil je tudi svojo zaročenko, res prav „treu-deutsch“! A hujskajočih petelinov še ne manjka. V N. dn. je opeval nek Nemeč rogaška nemška tla, kar je seveda razburilo slovensko kri, tekočo po nemških žilah renegatov. Nek privandran renegat s kratkimi hlačami je pisal v „Štajerca“ o nedolžnem, bolnem človeku tako sirovo, tako brezsrčno zaradi omenjene pesmi, da se je gnusilo vsakemu poštenemu človeku. Take pisave je pač zmožen le brezvesten renegat, ki je že itak izgubil vso blago čustvo vsled izneverjenja svojemu narodu. Poturica je hujša od Turka! Drugače pa je v Rogatecu vse prav lepo po domače. Sodnik Pavliček je županov zet, a ta ima prav zvestega prijatelja pri višji sodni oblasti. Njegov sin je nameščen tudi doma, mislim pri davkariji. Kakor sem slišal, je g. Korošec rogaški rojak, — bil je bajne nekdanj

Slovenec, — prakticiral je v Rogatecu, in je tu dosegel ves avanzma. Domači Slovenec bi gotovo bil moral že davno oditi v nemške kraje. Slovencev je res malo v Rogatecu. Tem pa je svetovati, da se izogibljejo nemške družbe, ker se jim predbaciva, da se v njo vsiljujejo.

v Napredno slov. dijaštvo v Gradcu se je dne 17./VI. 09. obrnilo na sledeče državnozbornske klube: Slov. klub, Savez južnih Slavena, Slovanska unija, Česky klub, Poljsko kolo, Rusinski klub in Socijaldemokratski klub, s pozivom, da pri vseučiliški debati nastopijo s slov. vseučiliško zahtevo, oziroma da jo podpirajo. Na „Savez južnih Slovena“ in „Slov. klub“ se je poslala peticija z enakim sledečim besedilom: Slovensko napredno dijaštvo v Gradcu, organizirano v akad. društvih „Tabor“ in „Triglav“, pozivlja slovenske državnozbornske poslance, da v trenutku, ko se rešuje vseučiliško vprašanje v državnem zboru, zastavijo vse moči v doseglo slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Ne glede na ugodno ali neugodno rešitev italjanskega vseučiliškega vprašanja naj slovenska državnozbornska delegacija, zvesta svojim ponovnim in oficijelnim obljubam napram slovenski javnosti in slovenskemu dijaštvu, skuša z vsemi in četudi najhujšimi sredstvi doseči izpolnitev naših upravičenih vseučiliških zahtev. Slovensko dijaštvo si je v svesti, da je v zadevi zahteve po slovenskem vseučilišču izpolnilo doslej vedno svojo dolžnost in da bi bila edino krivda slovenskih poslancev, če bi pri sedanjem političnem položaju ne dosegli nobenega pozitivnega uspeha. Za slovensko napredno dijaštvo v Gradcu: Anton Hrovat, t. č. preds. „Triglava“. N. J. Vrabl, t. č. preds. „Tabora“. O teh svojih korakih smo obvestili tudi kat. akad. tehn. dr. „Zarja“ ter ga prosili, naj slično ukrene. Ali klerikalni poslanci so zopet pokazali, koliko jim je za naše najnujnejše kulturne zahteve. Pismo so odprli, je zopet prelepili z državnozbornskimi etiketami ter je vrnili. Samo zaradi tega, ker si je upalo slovensko „liberalno“ dijaštvo obrniti se do slovenskih poslancev v Slov. klubu, naj zastavijo ves upliv v doseglo slov. vseučilišča v Ljubljani, so nam ti „slovenski“ poslanci vrnili pismo. To so pojavi najvišje strankarske zagrizenosti, ako se najvažnejši narodni interesi opuste zaradi tega, ker je prišla incijativa od nasprotne strani. Čudne misli nam vstajajo v duši in pomilovati moramo naš narod, ker ima takšne „zastopnike“!

Štajerske novice.

v Slovensko napredno dijaštvo je imelo na Dunaju 18. tm. shod po § 2. z dnevnim redom „Italjanska in slovenska pravna fakulteta“. Poročal je t. med. Černič, ki je povdarjal, da je stopilo ital. vseučiliško vprašanje zopet v akuten stadij, da se je udala vlada pritisku strelov v avli in nastopu laških poslancev. Vnebovpijoča krivica je, da se da avstrijskim Italjanom, ki jih je komaj 700.000, vseučilišče, dočim odide dva in pol milijonov Jugoslovanov praznih rok. Omenil je tudi, da jugoslovanški poslanci v „Narodni zvezi“ niso storili svoje dolžnosti in da je ljubljanski „Vseučiliški odsek“ srečno prespal celo zimo, ne da bi bil imel le eno sejo. Zanesti se more torej slovensko dijaštvo edino na samopomoč. Ustanovil se je dijaški vseučiliški odsek, ki vsled zadnjih notranjih in zunanjih političnih dogodkov ni mogel dosedaj razviti posebnega delovanja; vendar lahko trdimo o njem, da je danes pri polnem življenju. Odsek je napravil načrt, po katerem pridemo vsaj za korak dalje v slov. vseučiliškem vprašanju. Predvsem gre za to, da se postavi finančijalna podlaga. Vsak Slovenec naj bi daroval v spomin Adamiču in Lundru vsako leto meseca septembra 10 ali 20 vin. In tako bi se v 10 letih nabral kapital 2 milijona kron. Za uresničenje te ideje pa se mora zavzeti z vso energijo slovensko dijaštvo samo, ker se

kakor rečeno ne moremo zanašati na nikogar. Ferijalna društva bodo torej imela mnogo prijetnega dela, in če se to delo posreči, bomo lahko rekli, da smo napravili vsaj en korak naprej v tem prevažnem vprašanju in bomo potem lahko prisilili naše poslance, da tudi oni kaj store za slovensko univerzo. Abs. iur. Obersnel izjavi v imenu tržaških Slovencev, da sicer privoščijo Italjanom vseučilišče, toda ne v Trstu, kjer je Slovencev 40% najmanj — kakor so pokazale zadnje volitve. Tržaški Slovenci imajo popolno pravico do represalij, pravico, da zakličejo svoj mogočen veto proti ustanovitvi italjan. univerze v Trstu. Omenja dalje žalostne šolske razmere Slovencev v Trstu in izrazi nado, da se naši poslanci vendarle ne bodo spozabili tako daleč, da ne bi storili vsega, kar bi nam pripomoglo do lastnega vseučilišča. Abs. jur. Feticch slika škandalozno postopanje graškega nadsodišča, ki ni pripustilo k sodni praksi g. P-a, češ da je število uradništva v okrožju graškega nadsodišča že izpolnjeno. Ni jim zadosti, da zaničujejo in zatirajo slovenskega dijak na vseučilišču, še po končanih študijah mu ne puste niti brezplačno tlačaniti državi. Sprejete so bile tozadevne resolucije. — Izmed državnih poslancev se ni udeležil shoda nihče.

v Iz Černičeve brošure o slov. vseučilišču v Ljubljani je priobčila nekaj slabo prestavljenih mest „Marb. Ztg.“. Toda listu smo prav hvaležni za objavo teh mest zaradi tega, ker je v njih prav krepka obsodba september-skih tolovajstev v Ptujju, Celju in Mariboru. Bodo vsaj nemški Mariborčani vedeli, kaj pošteni ljudje o njih mislijo! Na izvajanja „M. Z.“ o „kulturi“, „srčni naobrazbi“ itd. pa ne bodemo odgovarjali: slepec ne razločuje barv in zato nas tudi „kulturne“ in „izobražene“ psovke renegatskega glasila prav nič ne razburjajo.

v Za narodno časopisje. Z zadovoljstvom povdarjamo, da se je vzbudilo v naprednih krogih precejšnje zanimanje za večjo akcijo v prid našemu časopisju. Prosimo vse prijatelje, da takoj ukrenejo vsak v svojem krogu, kar se da glede pridobitve novih naročnikov. Velike važnosti je, da pristopajo tudi novi člani k zadrugi narodni založbi v Celju, ki je tudi lastnica časopisja. Tudi gospodje, ki so že člani, naj bi vplačali še več deležev. Tiskovno vprašanje se mora temeljito razpravljati na občnem zboru 11. julija. Marsikaj gnilega bode treba energično iztrebiti. Narodnjaki na delo za napredno časopisje.

v Sokolska slavnost v Gaberju. Za to slavnost, ki se vrši dne 11. julija, se že marljivo pripravljajo veselični odbor. Kakor čujemo, se namerava prirediti streljanje na dobitke, katero se prične že teden dni porej, dne 4. julija. Narodne dame bodo uredile več šotorov. Najmarljivejše se seveda pripravljajo in urijo vrli naši sokoli in pa naraščaj za javen telovadni nastop. Narodna društva v okolici se naj pripravljajo za ta dan na izlet v Celje, to tem bolj, ker se vrši dopoldne občni zbor „Zveze narodnih društev“.

v „Na ekr. samostojnih nemško-slovenskih gimnazijskih razredih v Celju se vpisujejo učenci za prihodnje šolsko leto v I. razred 8. iulija ob 10. uri in 16. sepembra ob 10. uri. Učenci kateri hočejo biti sprejeti v I. razred, morajo biti spremljani od svojih starišev ali njih namestnikov in s seboj prinesiti krstni list in pa šolska naznanila.

v „Tingel-tangel“ imenuje celjska „vahtarica“ slovensko deželno gledališče v Ljubljani, dočim so ji šmire kakor je celjsko gledališče „nemški kulturni zavodi“. Slepec ne more soditi!

barvah! Pripomniti je tu treba, da so letošnje zimo nemški Celjani občudovali tiste nemške igralce iz Ljubljane, katerih tam ljudje — celo Nemci — še zastoj niso hoteli gledati in poslušati!

a V „Skalni kleti“ se vrši v nedeljo popoldne Gutenberg-ova veselica, katero priredijo tukajšnji tiskarji. — Začetek ob 3. uri. Vstopnina v predprodaji 30 vin., pri blagajni 40 vin. — K obilni udeležbi Vas najvljudneje vabijo **prireditelji.**

v **Porod v železniškem vozu.** V pondeljek se je hotela neka noseča ženska peljati iz Zidanega mosta v Gradec. V Celju ji je postalo slabo in je porodila v železniškem vozu deklico. Železnični kontrolor Burger je dal takoj dotični voz od vlaka odpeti in je preskrbel ženski pomoč.

v **Imenovalo** je graško nadsodišče pomožnega uradnika pri okr. sodišču v Mariboru I. Kreinza za pisarniškega oficijanta.

v **Poskušnja nove brizgalne za uničenje hmeljske ušice** dne 21. tm. se je prav dobro obnesla; vdeležba hmeljarjev celega okoliša je bila povoljna. Vodstvo hmeljar. društva je drage volje pripravljeno poskušnjo ponoviti.

v **Grizah** je okr. glavarstvo razveljavilo izvolitev Iv. Oblaka za odbornika v 3. vol. razredu in se bode odredila nova volitev 6. odbornika.

v **Iz Št. Jurja-okolice.** Novoizvoljeni občinski odbor je navzlic ugovoru naprednjakov potrjen.

v **Volitev župana v Št. Vidu pri Grobelnem** se je izvršila včeraj. Izvoljen je vrl naprednjak g. Florijan Golež. Za svetovalca sta izvoljena naprednjak Jak. Zupanc in kler. Valentin Metlič. S tem je trd boj za gospodarstvo v tej občini končan. Čast našim možem!

o **Občni zbor Ciril-Methodove podružnice v Konjicah**, ki se je vršil v sredo 23. t. m. ob 8. zvečer v Narodnem domu, je bil za naše ne najsijajnejše razmere v Konjicah prav lepo obiskan. Zlasti nas je razveselila udeležba iz sosednih krajev Čadrama in Žreč. Naša podružnica ni imela zadnja leta pravzaprav nobenega odbora več, veseli nas torej tembolj, da so voljene sedaj v odbor samo čile, mlade moči, ki so že vršile doslej delo v podružnici. Ker je podružnica jedina v okraju in ker še ni misliti na kako novo ustanovitev, se je pritegnilo odboru iz vseh krajev poverjenike. G. družbin zastopnik Ivan Prekoršek nam je v živih besedah slikal pretečo nemško nevarnost ob meji ter obširno govoril o slovenskih manjšinah v trgih in mestih, kjer smo vsled lastne nemarnosti in nezmožnosti vedno še sužnji tujega gospodstva. Število Slovencev v Konjicah se je skrčilo tekom 20 let od 563 na 258, število Nemcev pa naraslo od 449 na 623! Te številke so dovolj kričeč dokaz našega nazadovanja in resen opomin, da začnemo tudi pri nas drugače živeti in drugače delati.

v **Ukradel** je 27 letni delavec Al. Podhostnik od Sv. Barbare v Halozah trgovki s sadjem Mariji Schrimpf v Mariboru 60 kron in zbežal.

d **Iz Podsrede.** G. Vanpotič dosledno bojkotira oba podsredška trgovca in podsredškega mesarja ter kupuje vse svoje potrebščine v Kozjem pri onem trgovcu, ki ima tudi Südmarkine vžigalice na prodaj, oz. meso pri klerikalnem kozjanskem mesarju. Tudi cerkev je postala „politikum“ in ne kupi niti za vinar več pri domačih trgovcih. Minuli teden je župnik kar sredi najlepšega dneva nagnal mežnarja po neko malenkost v Kozje; seveda je to raztogotilo mežnarja, ki je imel zelo nujno dolo na svojem posestvu in preklinjal je, da smo mislili,

da se bode zemlja pod njim udrla. — Mi nimamo nič proti temu župnikovemu in cerkvenemu bojkotu, samo to povdarjamo: če hoče biti g. Vanpotič v vsem dosleden, mora bojkotirati tudi poštarja, saj je vendar tudi ta prav odločen naprednjak in hud protiklerikalec, torej g. župnik naročite si pošto v Kozjem! Nadalje vas pozivljamo in zahtevamo, da mežnarju vsako pot v Kozje pošteno plačate, saj tudi vi ničesar ne storite zastoj; cerkev je pa itak bogata in cerkveno ključarstvo v takih rokah, da se vam ni bati odpora.

o **Ptujski pek Ornig** je peljal svojo šolarsko dvorno godbo k grofu Herbersteinnu, da mu je zagodla. No zakaj li? Seveda iz hvaležnosti, ker je dal voliti v okrajni odbor za Ornigovo stranko. Tu je torej volil grof nemške nacijonalce, za deželni zbor pa Ozmeča. Pristen krščanski socialista! Da je volil grof v okr. zastopu nemško stranko, storil je to po nasvetu oskrbnika Artzta. Ta mu je seveda naslikal slovensko stranko kot radikalno, a radikalec in socialnih demokratov pa taki gospodje ne marajo.

z **Vlada naj pomaga!** Piše se nam: Da je gledališče eminentna kulturna naprava, o tem je pač danes prepričan vsak razumnik. Pri nas upriparjajo gledališčne igre čitalnice, bralna in pevska društva in to često z dokaj povoljnim uspehom. V umetnostnem oziru se prirejajo najboljše predstave v Celju in v Mariboru na odrih tamošnjih „Narodnih domov“. K tem prireditvam privre dosti ljudstva, časi iz oddaljenih krajev Spodn. Štajerja. Tako imajo te prireditve absolutno veliko naobrazno važnost. A vsled nedostajanja materialnih sredstev — količkaj večje uprizoritve stanejo mnogo novcev — se morejo take predstave — žal — le redko vršiti. Dolžnost države je tedaj, da nam Slovincem tozadevno pomore! Ona naj v prireditvah čeških prireditvah gledališčnih predstav — vsaj slovenskim odrom v Celju in Mariboru — da večjo vsoto na razpolago! Če se čisto po nepotrebnem podari več tisoč kron za ustanovitev nemškega gledališča v Ljubljani, potem imamo pač Slovenci na Štajerskem, ki vendar plačamo državi malo več davka, nego pa peščica namišljenih ljubljanskih Nemcev, tudi pravo, tisto zahtevati. — Poklicani činitelji pa naj se tozadevno zganejo, pa hitro!

v **Plačevanje šolnine.** Ministerstvo za uk in bogočastje je odredilo, da se šolnina od bodočega šolsk. leta ne bode več plačevala z znamkami temveč potom poštne hranilnice. V ta namen se bodo vsa ravnateljstva srednjih šol priklopila poštno-hranilničnemu prometu. Prodaja dosedanjih znamk za šolnino se bode pri javnih blagajnah in davkarijah koncem julija t. l. ustavila; kupljene in še nerabljene znamke bode vlada potom pristojnih deželnih šolskih oblasti še jemala do konca decembra t. l. nazaj.

v **Splošna štajerska delavska bolniška blagajna** je imela minulo nedeljo svoj občni zbor. Bolniški zaklad je imel l. 1908 dohodkov K 1.474.663'81, izdatkov 1.400.022'54 K, torej je 74.640'27 K preostanka. Podporni zaklad je imel 69.105'10 K dohodkov in 42.717'50 K izdatkov, torej tudi lep prebitok. Zavarovanih je bilo l. 1908 123.749 oseb; od teh jih je zbolelo 24.797 in bilo bolanih 586.846 dni. Odjavilo se je 73.393 oseb, umrlo 605, torej je bilo koncem leta še 49.751 zavarovanih. Ta bolniška blagajna, ki šteje tudi pri nas mnogo zavarovancev, stoji pod socialističnim vodstvom. Za načelnika je zopet izvoljen državni poslanec Muhič.

Kranjske novice.

z **Kranjski nemški narodni svet** na delu. C. kr. blagajna državnih davgov na Dunaju je razpisala mesto davkarskega uradnika s posebnim ozirom na to, da mora biti vešč slovenščine. Razpis je zahteval, da prosijo za to mesto le najboljše usposobljeni davčni praktikanti na Kranjskem. Prosilo je več jako izborno popisanih Slovencev; a mesto je dobil Kočevar Kraker, ki je najslabše kvalificiran davčni uradnik na Kranjskem, ki je že bil kazenskim potom prestavljen ter v javnem lokalu oklofutan. In tega človeka je spravil nemški narodni svet na Dunaj, saj se je že Kraker pred pol letom hvalil, da mu je dr. Eger obljubil, da ga spravi v ministerstvo.

z **Ljudsko šolstvo ljubljanske okolice** je bilo do zadnjega časa zelo zanemarjeno. Sedaj se bo v tem oziru vendar obrnilo na bolje. V vrhniški občini so se ustanovile, oziroma se otvorijo jeseni sledeče šole: Bevke, dvorazredna; Blatna Brezovica, dvorazredna; Drenov grič, enorazredna in Ligojno, enorazredna. Deška in dekliška šola na Vrhnikih se preosnujeta v mešano 6—8 razrednico. V rudniku so odprli dvorazrednico, Vič je dobil šestrazrednico z 2 paralelkama, pripravljajo se pa 4 paralelke. Istotako dobi Šiška šestrazrednico s 4 paralelkami, a aktivira se že jeseni 8. razred, dočim je bila šola dosedaj trirazredna. Pri D. Mariji v Polju se je preosnovala petrazrednica v šestrazrednico z 2 paralelkama. V Zalognu se ustanovi nova dvorazrednica. Gornja Šiška že ima novo dvorazredno šolo. Pri Sv. Petru pri Ljubljani se razširi trirazrednica v šestrazrednico s sedežem v Mostah. V Hrušici bo treba trirazrednico razširiti v pet- do šestrazrednico. V Horjulu se razširi dvorazrednica v trirazrednico. V Polhovem Gradcu se ustanovi poseben oddelek. V Borovnici se razširi trirazrednica v štirirazrednico z 1 paralelko. V Sostrem se šola razširi v štirirazrednico ter dobi novo poslopje. Razširiti je treba tudi šoli v Škocjanu in Šmarju. Nove šole so projektirane v Št. Jurju pri Grosuplju, v Brezju pri Dobrovi in v Lipoglavu, kjer še otroci niso nikamor všolani. Nova šolska poslopja se zgrade v Borovnici in Preserju. Samostojno šolo dobi najbrž tudi Škofljica. Treba misliti na preosnovo zasilnih šol pri Sv. Joštu in v Javorju. V kamniškem okraju so dobili novo dvorazrednico v Mekinjah in Krtini. V Trzinu se šola razširi v dvorazrednico. Te reforme bi se naj le čvrsto nadaljevale.

z **Za nemško gledališče 20.000** — za slovenske kulture namene 00.000. Graški listi vejo poročati, da je ljubljansko državno pravdnništvo zaplenilo v „Učiteljski tiskarni“ dopisnico z zgornjim naslovom in z geslom Ciril-Methodove družbe. Dobilo jih je še tisoč komadov. Državno pravdnništvo bo baje začelo preiskavo radi zločina po § 63 (razžaljenje Veličanstva) in zaradi § 9 t. z.

Koroške novice.

a **Dijak izginil.** V pondeljek zjutraj se je odpeljal s kolesom od doma, češ da gre v šolo, Fric pl. Kleinmayr, sedmošolec celovške gimnazije. Od takrat ni o njem nobenega sledu, dasi ga povsod iščejo. Oče je obljubil 100 kron nagrade, kdor bi mu mogel kaj zanesljivega povedati. Dijak je za svoja leta nenavadno visok in skrajno nervozen. Že lani je bil sredi leta enkrat odšel za par dni od doma.

a **V Grabštajnu** je pred kratkim ubila strela posestniku Moricu Primusu konja vrednega 1000 K.

a **Prvi Korošec**, ki je dal 2000 kron za Roseggerjevo ustanovo je notar — Tschebull v Beljaku. Menda hoče s tem dokazati svoje nemstvo.

a **Zgorela** je v Brezjah opekarna Laggner. Škoda znaša 80.000 kron. Delo se je moralo vsled taga ustaviti, kar zopet občutno oškoduje lastnika opekarne.

Primorske novice.

d **Deželnozborske volitve v Trstu.** Danes voli prvi volilni razred, tako v mestu, kakor v okolici. V mestu je postavilo politično društvo „Edinost“ sledeče kandidate: V I. vol. okraju Peter Harlovič, dr. Slavik in dr. Rybač, v II. vol. okraju Ivan Knežević, v III. vol. okraju dr. Gregorin, Matko Mandič, Peter Harlovič in dr. Rybač, v IV. vol. okraju Fel. Bartel, dr. Rybač, dr. Slavik in dr. Gregorin, v V. volilnem okraju dr. Rybač, dr. Wilfan in dr. Slavik in v VI. vol. okraju dr. Rybar.

d **Italjanska narodno-socialna stranka v Trstu?** Tržaški dopisnik „Trentina“ pravi, da bode ustanovil Pagnini narodno-socialno stranko v Trstu. Dopisnik je mnenja, da bode Pagnini, ki ima veliko osebnih privrženecv, težko oškodoval italjansko socialno demokracijo v Trstu.

d **Absolvirani slov. pravnikli pozor!** V okrožju višjega deželnega sodišča v Trstu je veliko pomanjkanje pravnih praktikantov sploh, posebno pa še slovenskih. Razmere na Primorskem so sedaj najboljše, gotovo nikjer na vsem Avstrijskem ni tako ugodnih šans za aspirante na sodno službo, toliko glede pridobitve adjuta, kolikor glede avanziranja za sodnika. Pozivljamo torej slovenske absolvirane juriste, da v čim večjem številu vstopajo v sodno službo na Primorskem.

d **Razpis natečaja.** Razpisuje se na Primorskem mesto potovalnega poljedelskega učitelja s slovenskim učnim jezikom, in sicer za politični okraj sežanski, sodni okraj Podgrad in tržaško okolico s sedežem v Sežani. Dolžnosti potovalnih poljedelskih učiteljev so določene v posebnem navodilu in obstoje zlasti v strokovnem poučevanju kmetijskega prebivalstva s tem, da se mu dajejo poljudna s praktičnimi dokazili združena predavanja o različnih strokah domačega kmetijstva, posebno pa o poljedelstvu, živinoreji, mlekarstvu, trtoreji, kletarstvu, sadjereji, zelenjarstvu, sviloreji in čebelarstvu. Poljedelski potovalni učitelji se nastavijo najprej po pogodbi in za sedaj za jedno leto na poskušnjo, a po triletni zadovoljujoči službi bodo imenovani uradniki X. činovnega razreda; oni so pomožni organi c. kr. namestništva in se pridelijo navadno kakemu ces. kr. okrajnemu glavarstvu. Poljedelski potovalni učitelji dobivajo, dokler so nastavljeni po pogodbi, letnino 1800 K, stalni potni pavšal 1000 K, stanovnino od 300 K in pavšal od 100 K, za nabavo književnih in strokovnih pomočkov, kateri prejemki se izplačujejo naprej v mesečnih obrokih. Prosilci za to mesto naj vložijo svoje z dotičnimi listinami opremljene prošnje z dokazom starosti, avstrijskega državljanstva, dovršenih študij, delovanja v kmetijski praksi in jezikovnega znanja najdalje do 28. julija 1909 na c. kr. namestništvo v Trstu. Oni prosilci, ki niso usposobljeni za pouk na kmetijskih šolah, se morajo zavezati, da položijo dotično preskušnjo v dveh letih. Ob drugače enakih pogojih imajo prednost oni prosilci, ki zamorejo dokazati zadostno znanje drugih deželnih jezikov.

d **Nov koperski prošt.** Kanonik in dekan stolnega kapitlja v Kopru Fr. Franz je imenovan za prošta istega kapitlja.

d V morje je padel iz neke ladje v Pulju telegrafist podčastnik Jurka. Začeli so ga sicer hitro iskati, pa brezuspešno. Jurka je doma iz Moravskega.

d Vol nabodel žensko. V torek je vozil nek istrski kmet voz sena iz Rojana proti Piščancem. Na poti mu je prišla naproti 30letna Mar. Piščanc in predno se je na ozki poti mogla dovolj ogniti vozu, jo je sunil vol z rogom v trebuh in jo treščil na tla. Reva je tudi v drugem stannu v zadnjih mesecih.

d Polskušen samomor med pokom. V prvem razredu trgovske šole na Reki se je hotel ustreliti gojenec Karol Harsenteufel, ker ni imel dovolj uspeha v matematiki. Dijaka so še pravočasno razorožili.

Po svetu.

v Redek način samomora. „Scientific American“ poroča, da je neka gospa Brexlei požrla 144 igel z namenom, da si vzame življenje. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer so potegnili iz nje 134 igel, ostalih 10 pa niso mogli najti. Gospa je kmalu na to umrla, ker ji je jedna izmed igel zašla v srce.

z Pretep med katoliki in protestanti. V Liverpoolu je prišlo radi verskih prepričanj do hudega pretepa med katoliki in protestanti. Več hiš je demoliranih in zapaljenih. Policijo so dočakali s kamenjem. Aretiranih je več policijskih uradnikov.

Obrambni vestnik.

z Računski listki družbe sv. Cirila in Metoda bi bili lahko zdaten vir dohodkov, če bi se vsi zavedni rodoljubi posluževali pri plačilih teh listkov; žal, da je še mnogo tveganj, ki nimajo teh listkov. Letoviška sezona je tu, gostilničarji po letovišnih, ste že naročili te listke? Slovenci, zahtevajte vsepovsod naše listke!

z Pisarna družbe sv. Cirila in Metoda ima prav lepe, nove originalne razglednice v zalogi. Pričakujemo naročil! Motiv: „Iz narodnega življenja Slovencev“.

z Družbi sv. Cirila in Metoda je poslal Ignac Fock, tovarnar v Kranju, 400 K kot prispevek od prodanega mila za prvo in drugo četrtletje. Tudi milo daje lepe dohodke naši družbi. Slovenke, sezite po narodnem milu, s tem pomagajte naši družbi in narodnemu podjetju.

v Opozarjamo na čaj, katerega bosta založila v korist družbe sv. Cirila in Metoda gosp. Fran Kovač in Ignacij Novak pod tvrdko: „Prva slovenska zaloga čaja in ruma na debelo v Ljubljani.“ Zavetki bodo srebrna znamka po 10, 20 in 50 vin. Zlata znamka po 30 in 70 vin. Poslovati bosta začela z 1. julijem t. l. ter opozarjamo p. n. trgovce, da blagovljijo svoja cenj. naročila v svrhu točne postrežbe vže sedaj vposlati. Naročila sprejema do 1. julija solastnik tvrdke Fran Kovač Ljubljana, Staritrq 12.

Slovanski zapiski.

o O malem kreditu na Ruskem poroča zelo natanko Barodajevski v knjigi: „Le petit crédit en Russie“. Posojilništvo se je začelo prav lepo in mnogoobetajoče razvijati. Rusko zakonodajstvo je v tem oziru že staro in začena že z zakonom od 7. maja 1840. Najvažnejši zakon za organizacijo malega ali drobnega kredita na Ruskem pa je zakon od 7. julija 1904 ter tvori takorekoč vogelni kamen današnjega razvoja. Zavodov za podeljevanje malega kredita je skupaj 15 vrst. Vseh zavodov skupaj je bilo l. 1907 10.109 — njih skupna bilanca je znašala okroglo 500 milijonov rubljev. Ti zavodi se dele na zadruge po Raifeisenom in na zavode, katere vodijo občinski uradi. Zavodov poslednje vrste je največ in se pečajo s podeljevanjem kredita na kmetska zemljišča. Zadruga pa sprejemajo člane iz vseh slojev prebivalstva ter dovoljujejo kredit obrtni-

kom in kmetom. Ti zavodi se družijo v zveze. Vse organizacije so podvržene državnemu nadzorstvu. Posojila se dajejo bodisi na 12 mesecev ali pa na 5 let ter se smejo uporabiti samo v one svrhe, za katere so bila dovoljena; zavod ima pravico kontrolirati, ali se to v resnici izvaja. Glavno vodstvo drobnega kredita spada v področje finančnega ministerstva. Zvez je bilo l. 1907 še samo devet. V zvezi smejo biti včlanjeni zavodi vseh vrst.

S podeljevanjem malega kredita se pečajo v zadnjem času pa tudi zemstva (deželni zbori). Med temi se najbolj odlikuje zemstvo vjateške gubernije, katero daje kmetom posojila za nakup konj, govede in strojev. Nekatera zemstva dajejo kmetom posojila proti zastavi žita. S tem služijo dvema namenoma: skrbe za to, da je vedno dovolj semena v okraju in pa, da se kmetu omogoči počakati s prodajo žita, dokler se plačujejo boljše cene. Na tak način so razposodila zemstva 16 mil. rubljev. V Permu je bila ustanovljena v ta namen posebna deželna banka.

Tudi državna banka je začela leta 1898 podpirati ustanavljanje zavodov za podeljevanje malega kredita na ta način, da jim posoja začetno glavnicu. To delovanje je še samo na začetku. Do konca 1907 leta je na ta način razposodila državna banka 3 milijone rubljev, s katero svoto je bilo ustanovljenih 20.000 rajfajzovnk. Državna banka pa dovoljuje zavodom za podeljevanje malega kredita tudi posojila na kratko dobo. Takih posojil je dala v skupnem znesku 11. mil. rubljev.

Zadružnih članov je bilo 1907. l. skupaj 1.150.000, kmečkih članov nekooperativnih (občinskih) zavodov na Ruskem 1.785.000, na Poljskem 350.000. V celoti je bilo torej 3.285.000 ljudi deležnih malega kredita. Ako pomislimo, da je na Ruskem skupaj 23 milijonov kmetij, je to pač malo; pa z druge strani treba pomisliti, da je organizacija drobnega kredita na Ruskem šele v začetku. Ta začetek je pa povsod najtežji. Ta začetek opravičuje najboljše nade v bodočnost.

a Šolstvo v Bolgariji. Po službeni statistiki za l. 1905/6, ki je ravnokar izšla, je bilo v celbi Bolgariji 305 srednjih šol, med njimi 22 popolnih gimnazij s 7 razredi (zanaprej se upeljejo 8 razredne gimnazije), 11 realk s 6 razredi in 20 petrazrednih realk. Povrh tega je še 252 eno- do štirirazrednih meščanskih šol. Gimnazije se dele na moške in ženske: moških je 12, ženskih 10. Na gimnazijah je 12.411 dijakov in dijakinj; učitelstvo šteje na gimnazijah 668 moči, 539 moških in 129 ženskih. Meščanske šole obiskuje 24.032 fantov in 13.611 deklet. Pa po mnenju zabitih nemško-nacionalnih listov je Balkan — nekulturna in pozabljena zemlja!

a Bilanca zadnjega zasedanja ruske dume. Boj za ustavo v Rusiji ima bilježiti jeden, četudi po naših pojmih zmeren uspeh: zasedanje tretje dume se je vršilo redno in duma je sedaj šla na počitnice po dokaj delavnem zasedanju. Niso se izpolnile želje reakcionarcev in pristašev prepotentnega absolutizma: duma je ostala pri življenju in ne bo je mogoče več odstraniti, dasi se ji še zmiraj krati kompetenca v mnogih važnih zadevah. Pred našimi očmi se vrši sedaj na Ruskem boj za ustavo, kakor so ga bili pred petdesetimi leti naši očetje. Dvoje znamenitih pridobitev markira zadnje zasedanje: vzakonitev načela svobodne vesti, svobodnega veroizpovedanja in prvi naskok na tisti sistem korupcije, ki izpodjeda mozeg mogočne severne države ter je bil tudi glavni vzrok strašnih porazov na dalnjem vzhodu. Škoda, da se ni duma povspela tudi do tega, da bi uničila tudi srednjeveški princip: cuius regio huius et — natio — ki tako lepo cveti v sosedni Avstriji in Nemčiji. Poljaki se še vedno smatrajo na Ruskem kakor na Nemškem za državljane nižje vrste. Popolnoma ponesrečen pa je način, kako je skušala tretja duma rešiti kmetsko vprašanje. „Liberalni“ zakon, s katerim je bila razbita ruska „obščina“ in kateri omogoča nekoliko bolj zvitim in prekanjenim kmetom, ki so se rešili iz doseданje tesne zveze (v „obščini“), da se z bogatijo na stroške drugih soobčanov. Način kako je po-

segla tretja duma v usodo milijonov ruskih kmetov, je nesrečen in graje vreden. Kajti kaj je bilo treba ponavljati napake zapadnih držav in naložiti kmetom isto mizerijo, ki jo imamo mi? V splošnem pa želimo ustavnemu razvoju na Ruskem mnogo uspeha: prišlo bo potem nedvomno do tega, da bode ruska notranja in zunanja politika v resnici slovanska.

Najnovejša brzjavna in telefonična poročila so danes izostala, ker radi hude nevihte na progi od Gradca do Dunaja ni mogoče dobiti telefonične zveze.

Veleizdajski proces v Zagrebu.

Konec včerajšnje razprave.

2. priča Juhn Benko, okr. pristav v Zemunu, bivši upravitelj kr. okrajne oblasti v Pakracu. Priča ni slišal, da bi se med ljudstvom govorilo, da bodo oni kraji pripadli pod Srbijo. To se samo pripoveduje. Znano mu je, da je obtoženi Podunavac član srbske samostalne stranke in da je za časa volitev okoli agitiral. Ne zna, da bi se širila slika kralja Petra.

61. dan razprave.

3. priča Smole Terezija iz Pakraca. Priča pripoveduje, da se spominja vstaje v Bosni od leta 1875 do 1876 in pravi, da so se od tega časa jeli pravoslavni imenovati Srbe. Govore, da sta Bosna in Hercegovina srbski deželi, kjer bo nekđaj vladal kralj Peter Karagjorgjevič. Srbi so se baje na vse načine trudili, da posrbijo Pakrac, zasramujejo dr. Franka, katerega naj bog živi. Med ženami ni sovraštva. Končno še pove, da je frankovka in da naj bog živi vse frankovce, Starčevića in presvetlega bana.

4. priča Ruk Matija, bivši kaplan v Pakracu. Pravi, da sta obtožena Podunavac in Jagnjić prirejela tajne sestanke v gostilni pri Zukanoviću, kjer je tudi visela slika kralja Petra. Med Srbi in Hrvati je bila vedna borba za nadvlado.

5. priča Konrad Cerovski, župnik v Pakracu pride večkrat do prepričanj in pretepa med pravoslavni in Hrvati. Srbska samostalna stranka je v Pakracu organizirana. Slišal je, da so se vršili tajni sestanki. Bil je prisoten na sghodu srbske samostalne stranke, kjer se je govorilo o slogi med Srbi in Hrvati. Ni opazil, da bi ljudstvo težilo v Srbijo, niti ni slišal ničesar o kralju Petra. Za druge obtožene ne zna ničesar.

6. priča Iza Šafran, župnik v Cagliću. Pripoveduje, da je neki preparand Simon Kosanovič nosil na kralj iglo s sliko kralja Petra. Ni slišal ključev „Živio kralj Peter“ ali „Živila Srbija“. Hrvati so v njegovem okraju A veliki manjšini. Od občinskih uradnikov je samo 1 Hrvat. Pride večkrat do pretepa med Hrvati in Sroi; mrznja med njimi je vedno jednaka.

6. priča Milan Pudjak, opankar. Izpove, da so bili dijaki, srbske preparandije prvi „velikosrbski agitatorji velikosrbske propagande“, ki so sejali prepri. Videl je pri dijakih srbske tro-

bojnice in slike kralja Petra. O Podunavcu da govore, da je „pun-tar“. Za druge obtožence ne ve ničesar, samo da so se pri Zukanoviću Srbi sestajali.

7. priča Alojz Egger de Ruma. major v pokoju. Govori nemški. Od obtoženih ne pozna nikogar in sploh ne izpove ničesar.

8. priča Ljudevit Schnedorf, urar. Ni slišal srbskih pesmi prepevati in hvalliti kralja Petra. O obtoženih ne zna ničesar.

9. priča Matija Turković, krojač. Videl je sliko kralja Petra v hiši profesorja Kneževića. Ni slišal ključev „Živio kralj Peter“ ali „Živila Srbija“.

Nadaljevanje razprave danes.

Tržne cene.

24. junija.

Kava v Hamburgu: Santos Good Average za september 32'25 za december 31'25, za marc 31'50, za maj 31'50. Tendence stalna.

Sladkor. Praga: surovi sladkor prompt K 23'85, nova kampanja K 22'85. Tendence mirna. — Vreme: zamegleno.

Budimpešta, 24. junija. Pšenica za oktober K 13'67, pšenica za april K 14'02, rž za oktober K 10'26, oves za oktober K 8'03, kornuza za julij K 7'83 kornuza za avgust K —, ogrščica za avgust K 14'50. Prömet 6000 m. st.

Budimpešta, 24. junija. Svinjad: ogrske stare, težke — do — vin., mlade, težke 142 do 143 vin., mlade, srednje 143 do 144 vin., mlade, lahke 144 do 146 vin.; zaloga 28.969 komadov.

Svinjska mast v Budimpešti: 169.—, namizna slanina 143.—.

Dunajska borza za kmetijske pridelke, 24. junija:

Na današnjem trgu je bil promet zelo medel. Ponudbe so bile pičle, povpraševanje po blagu majhno. V pšenici in rži se je kupčevalo v nespremenjenih cenah, istotako v krmilih. Tendence je bila mirna.

Društvene vesti.

o Gornjesavska ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Mozirju ima v nedeljo 27. t. m. ob 4. uri popoldan „pri pošti“ svoj toletni občni zbor, pri katerem predava tudi družbin učitelj g. Prekoršek. Radi tega prosi mnogobrojne udeležbe odbor.

Dijaki

mariborskih šol se sprejmejo pri boljši slovenski rodbini.

Lepo stanovanje in dobra hrana. Več se izve pri trgovcu Berdajsu v Mariboru.

Prva južnoštaj. vinarska zadruga

v Celju

ima v zalogi izvrstna spodnještajerska vina vseh vrst po zmernih cenah. — Vzorcji so na — razpolago. —

Klet se nahaja

v Sokolskem domu v Gaberju pri Celju.